

Katechetika I.

Katecheze jako iniciace a výchova víry

Katecheze jako iniciace a výchova víry

- Je možno vychovávat v oblasti víry? Výchova víry je termín nezvyklý. Víra je výsledkem setkání Boží milosti a svobody člověka.
- Lze praktikovat křesťanskou iniciaci v dnešní společnosti? Není to snadné. Kde nalézt autentické iniciační procesy, které by byly přiměřené dnešní době a jak mluvit o víře ve společnosti ovládané racionalismem?

Obnovené chápání pojmu víry

- Víra jako dar a povolání. Vírou vstupujeme do skutečnosti, která existuje, ale není odhalitelná našimi smysly. Člověk je bytost, kterou Bůh povolává.
- Víra jako důvěrné sebeodevzdání. Víra v biblickém pojetí znamená bytostnou odpověď člověka, postoj obsahující všechny složky osobnosti.
- Společenská dimenze víry. Víra má význam nejen pro osobní soukromý život, ale má i dimenzi veřejnou.
- Doplnující se aspekty víry. Dvojice prvků, které tvoří strukturu víry: jednak vztahová dimenze víry (věřit Bohu) a obsahovou dimenzi víry (věřit v Boha).

Dynamika víry – přístup biblicko-teologický

- V Písmu najdeme systematický popis procesu zrání víry v životních příbězích některých postav.
- Z teologického hlediska lze rozlišit několik důležitých momentů:
  - Zájem o evangelium
  - Konverze jako rozhodnutí
  - Přilnutí ke Kristu
  - Napojení na Krista a začlenění do církve
  - Pokračování cesty víry ke zralosti

Dynamika víry – přístup antropologický

- K pojmu iniciace: pojem původně ne-křesťanský, označoval proces přechodu a přeměny. Tři formy iniciace:
  - Iniciace kmenové (přechod z adolescence do dospělosti)
  - Iniciace náboženské (uvedení do oblasti náboženství)
  - Iniciace magické (obřady, jejichž prostřednictvím si jedinec chce osvojit určité schopnosti)
- Utvářejícími prvky formace jsou výuka nebo formace, osobní a existenciální osvojení si kultury skupiny a celek rituálních ceremonií.

Dynamika víry – přístup antropologický

- Iniclace probíhá ve třech fázích:
  - Počáteční etapa odloučení od minulosti
  - Střední etapa zkoušky a zápasu (včetně výkladu významu a dosahu)
  - Konečná situace obnovy (prostřednictvím symbolického přechodu ze smrti do života)
- Křesťanské prostředí = proces od obrácení po přivtělení člověka do církve.

Dynamika víry – přístup antropologický

- K pojmu postoj: hodnotové orientace osobnosti, shrnující hodnocení nějakého objektu.
- Postoj poskytuje možnost zachycení růstu víry. Tento růst lze shrnout do tří bodů:
  - Obrácení a zakořeňování tohoto nového postoje stálou obnovou učiněného základního rozhodnutí pro Krista v církvi.
  - Pokračující zvnitřňování postoje víry v harmonickém rozvoji poznání, emocí i jednání.
  - Cesty vstříc zralosti víry.

Dynamika víry – postoj vývojové psychologie

- Pojem náboženské zralosti je aktuální. Čtyři aspekty týkající se náboženské zralosti:
  - Bůh nás volá k stále pokračujícímu procesu zrání,
  - Bůh nás volá k setkávání s Ježíšem Kristem,
  - Postupně se začleňovat do církve – společenství věřících.
  - V této církvi rozpoznávat vlastní povolání a zaujmout své místo při budování Božího království ve svém okolí.
- Charakteristické rysy zrající víry: ústřední rys osobnosti křesťana (na rozdíl od zvykové religiozity), sladění žebříčku hodnot a motivací.

Dynamika víry – postoj vývojové psychologie

- Zrající víra v oblasti rozumové: Úsilí o zrání víry rozvíjí vědomosti, které souvisejí s vytvářením hodnot a s motivací.
- Zrající víra v oblasti citové: pro zralou víru je charakteristická autonomie motivací: zralá víra je motivována výhradně vírou samou.
- Zrající víra v oblasti jednání: Je-li víra zrající, projevuje se skutky.

Autentické poslání a role katecheze jako výchovy víry

- Je tedy možné vychovávat víru? Víru nelze jednoduše předat nebo vychovat – nahradit svou vírou víru někoho druhého. Dar víry je určen k růstu a vyžaduje aktivitu člověka.
- Nejde tedy o manipulaci, ale ovlivnění antropologických předpokladů. Výchova víry je tedy záležitostí pouze mediace.

Katecheze a náboženská socializace

- Katecheze za náboženskou socializaci bývá považována. Platí sice, že socializace je nutnou platformou pro výchovné aktivity, na druhé straně socializační procesy mohou výchovu komplikovat.
- Socializace se může stát i nástrojem kontroly a manipulace. Pedagogické působení je zaměřeno na výchovu ke svobodě a zrání. Taková výchova má socializační funkci, ale ne jako pasivní integrace.
- Důsledky pro katechezi – jeden z faktorů socializace v křesťanském společenství.

Úkoly katecheze jako výchovy víry

- Podporovat obrácení. Konverze tedy není jednorázový úkon s platností „napořád“, ale něčím dynamickým, co se během života několikrát vrací.
- Podporovat a posilovat postoj víry. Její poslání nekončí tím, že přivede člověka vyznání víry, ale uvádí ho do tajemství křesťanské existence tím, že pomáhá zvnitřňovat zralý postoj víry.

Úkoly katecheze jako výchovy víry

- Přivádět k plné znalosti křesťanského poselství. Autentická katecheze podporuje celistvé poznávání skutečností křesťanského tajemství. Katecheze má učit člověka propojovat a ztotožnit zkušenost křesťanství s životní zkušeností ve své kultuře.
- Magisterium a katechetika proto nabízejí kritéria:
  - Kritérium odstupňování: respektuje se postupnost v procesu výchovy a odstupňovanost reálných možností a schopností každého.
  - Kritérium „hierarchie pravd“: některé pravdy víry se zakládají na pravdách důležitějších.

Úkoly katecheze jako výchovy víry

- Vychovávat ke křesťanskému jednání. Katecheze má být výchovou ke konkrétním projevům křesťanské existence. Tento celek úkolů je třeba vidět v souvislosti se čtyřmi úlohami církve ve službě Božímu království.
- Úkolem katecheze je také vychovávat ke schopnosti zvolit si životní stav a povolání.

Výchova křesťanské víry a náboženský pluralismus

- Katecheze a lidová zbožnost. Katecheze má překonávat jednostranné pozice přebírání i odmítání. Stará se o rozlišování a očišťování jejích forem a nezapomíná, jak jsou tyto projevy spjaty s konkrétními regiony.
- Katecheze a tzv. náboženská hnutí. Katecheze má povinnost přispívat k posílení křesťanské identity věřících prohloubením jádra víry.
- Katecheze a světová náboženství. Ze strany církve je požadován dialog, který vyžaduje zakořenění a posilování vlastní náboženské identity.

DĚKUJI ZA POZORNOST!